

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE
van de
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen

Redactieadres : W. De Prins, Diksmuidelaan 176, 2600 Berchem. Tel. : 031-22.02.35

Jaargang 9

juli 1981

Nummer 3

HYDRAENA BOHEMICA Hrbáček, **NIEUW VOOR** **BELGIE EN NEDERLAND** (Coleoptera, Hydraenidae)

(Jan CUPPEN)

Inleiding

In 1951 werd door HRBÁČEK een nieuwe soort van het genus *Hydraena* Kugelan beschreven. Deze nieuwe soort, *Hydraena bohemica*, is zeer nauw verwant aan *Hydraena riparia* Kugelan, *Hydraena britteni* Joy en *Hydraena sternalis* Rey. Boven genoemde drie soorten komen alle in België voor (DERENNE 1952), terwijl in Nederland alleen *H. sternalis* ontbreekt (BRAKMAN 1966, CUPPEN & CUPPEN, in voorbereiding). Betrouwbare determinatie van deze vier soorten is slechts mogelijk in het mannelijk geslacht. Belangrijke determinatiekenmerken zijn de aan- of afwezigheid van twee glanzende, longitudinale parallelle lijnen op het metasternum, de vorm van het apicale segment van de palpus maxillaris en de vorm van de aedeagus en parameren. Afbeeldingen van de aedeagus en parameren van *H. bohemica* worden gegeven door HRBÁČEK (1951), LOHSE (1971) en BIESIADKA (1978). Een goede determineertabel wordt gegeven door LOHSE (1971). De vangst van *H. bohemica*, die nieuw is voor België (SEGERS, schriftelijke mededeling) en Nederland, vormt de aanleiding tot het schrijven van dit artikel.

Beschrijving van de vindplaatsen van *Hydraena bohemica*

1. België, provincie Luik, Bûtgenbach, Werche, ongeveer 500 m stroomopwaarts van het stuwmeer van Bûtgenbach; 02-08-1980; leg. en coll. J.G.M. CUPPEN; 7 ♂ en 12 ♀.

De meeste exemplaren werden met een appelmoeszeef gevangen in een klein, ondiep (15 cm) poeltje van 20 x 30 cm op een afstand van 50 cm van de Werche. De bodem van dit poeltje bestond uit geelbruin slib, zand en fijn grind. In het poeltje groeide geen vegetatie. Het poeltje maakte recentelijk nog deel uit van het riviertje (of van het stuwmeer), wat te zien was aan de slibafzetting op de oevers en de oeervervegetatie. In het riviertje zelf werden enkele exemplaren gevangen

in een zeer snel stromend (50 m/min) gedeelte, dat dicht begroeid was met Glyceria fluitans (L.) R. Br.. Begeleidende soort was op dit punt Limnibius truncatellus Thunberg.

2. Nederland, provincie Limburg, Wylre, Beertsenhoven, Onderzietlossing nabij de bron; 12-04-1978; leg. en coll. J.G.M. CUPPEN; 2 ♂.

Het beekje is gelegen in een Alno-Padion-vegetatie. De bodem van het beekje met een breedte van 50 cm en een diepte van maximaal 10 cm, bestaat uit zand en grind, terwijl zich in dode hoeken bladpakketten, ophopen. Het water, dat erg helder was en snel stroomde (20 m/min), had een geleidend vermogen van 620 μ mho. In het water groeide geen vegetatie, maar de oevers waren dicht begroeid met levermossen. Tussen deze levermossen zijn de beide exemplaren gevangen. Als begeleidende soort kwam Anacaena globulus (Payk.) voor.

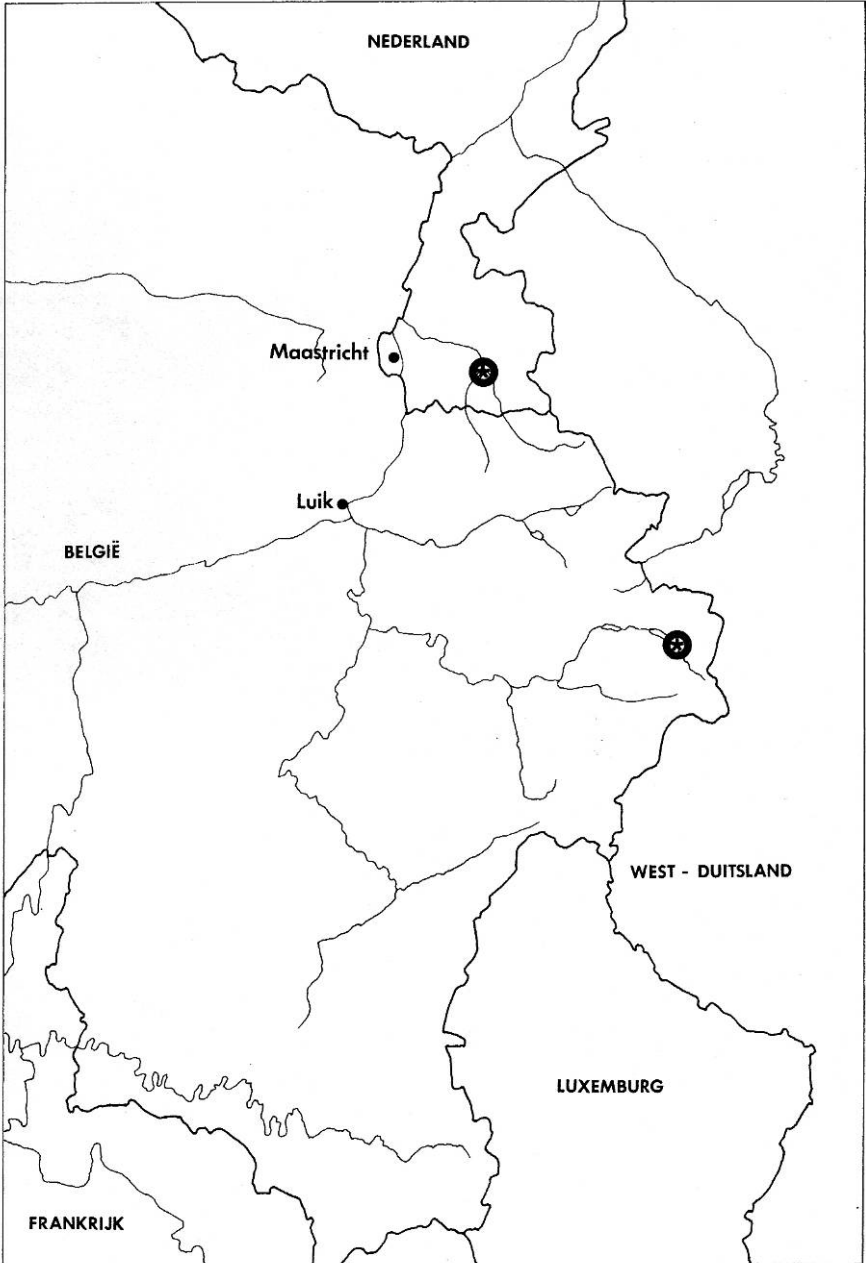
Oecologie

Over de oecologie van H. bohemica is nog vrij weinig bekend. HRBÁČEK (1951) vermeldt het voorkomen in stromende wateren in uitlopers van het middengebergte. HEBAUER (1980) noemt naast koude, stromende wateren in de montane en alpiene zone ook "zure" sloten met veel detritus in rivierdalen in de laagvlakte. DETHIER et alii (1978) verzamelden H. bohemica in scheuren in uitgedroogde modderbodems. Volgens KNIE (1976) heeft de soort een voorkeur voor beken met een verval tussen 10 en 20 ‰. Dit zijn beken, die wat hun kenmerken betreft, tussen de bergbeek en de laaglandbeek in staan. In langzamer stromende beekgedeelten kwam de soort voornamelijk voor in de nabijheid van de bron. De meeste exemplaren verzamelde hij tussen de overhangende oevervegetatie in beken met stenige oevers. De vindplaatsen van H. bohemica komen goed overeen met de beschrijvingen van KNIE (1976). Enerzijds in België tussen de oevervegetatie in een snelstromende beek, anderzijds in Nederland in een smal beekje in de nabijheid van de bron.

Verspreiding

Voor de ligging van de vindplaatsen van H. bohemica in België en Nederland wordt verwezen naar figuur 1. H. bohemica is een Centraaleuropese soort, die bekend is uit Tsjechoslowakije (HRBÁČEK 1951), Polen (BIESIADKA 1978), Oostenrijk (LOHSE 1971), Zwitserland (DETHIER et alii 1978) en West-Duitsland (KNIE 1976, HEBAUER 1980). BINAGHI (1963) vermeldt voor Italië het voorkomen van H. bohemica ssp. cisalpina Binaghi.

De dichtstbijzijnde vindplaats, die mij bekend is, is de Logebach in het Vorderwesterwald (Bad-Honnef) op een afstand van 90 km van Bütgenbach (KNIE 1976). De vindplaatsen in België en Nederland zijn de meest westelijke en de eerste ten westen van de Rijn. H. bohemica bevindt zich hier aan de westgrens van zijn areaal. Het is niet waarschijnlijk dat het handelt om een uitbreiding van het areaal van de soort. Vanwege de late afscheiding van H. sternalis is de verspreiding van H. bohemica nog niet volledig bekend en is het mogelijk dat zich in oudere collecties materiaal bevindt van H. bohemica, dat niet goed gedetermineerd is.

Figuur 1 : Vindplaatsen van *Hydraena bohemica* Hrbáček (☼).

Literatuur :

- BIESIADKA, E., 1978 : Three species of water beetles, genus Hydraena Kug., new for the Polish fauna (Col., Hydraenidae).
Przeład Zoologiczny XXII (2) : 145-147, 5 figs.
- BINAGHI, G., 1963 : Materiali per lo studio delle Hydraena italiane. Le Hydraena del Friule (5° contributo).
Memorie Mus. civ. Stor. nat. Verona 11 : 17-48, 2 figs.
- BRAKMAN, P.J., 1966 : Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggende gebied. Mon. Ned. ent. Ver. 2 : 1-219.
- CUPPEN, J.G.M. & CUPPEN, H.P.J.J. : Hydraena brittzeni Joy (Coleoptera; Hydraenidae), new for The Netherlands.
(publikatie in voorbereiding).
- DERENNE, E., 1952 : Les Hydraena de Belgique.
Bull. & Annls Soc. ent. Belg. 88 : 195-218.
- DETHIER, M., BRANQUCCI, M. & CHERIX, D., 1978 : La faune du marais des Monneaux. II. Les insectes aquatiques.
Bull. Soc. vaud. Sci. nat. 74 : 35-43, 1 fig., 1 foto.
- HEBAUER, F., 1980 : Beitrag zur Faunistik und Ökologie der Elminthidae und Hydraenidae in Ostbayern (Coleoptera).
Mitt. Münch. ent. Ges. 69 : 29-80.
- HRBÁČEK, J., 1951 : Revue des espèces du genre Hydraena Kug. sur le territoire de la république Tchécoslovaque (Col. Hydroph.).
Cas. české Spol. ent. 48 : 201-226, 21 figs.
- KNIE, J., 1976 : Zur Synökologie der Käferfauna in ausgewählten Fließgewässern des Rheinischen Schiefergebirges mit statistisch-morphometrischen und autökologischen Untersuchungen an der Gattung Elmis Latreille (Coleoptera). 172 p., 20 figs., 67 tabellen, Bonn (thesis).
- LOHSE, G.A., 1971 : Familie Hydraenidae. In : FREUDE, H., HARDE, K.W. & LOHSE, G.A., Die Käfer Mitteleuropas. Band 3 : 95-125, Krefeld.
- Summary : The author describes two sampling-localities in Belgium and The Netherlands of Hydraena bohemica Hrbáček, which is new for these countries. Some ecological notes are made and a distribution-map is given.
- Résumé : L'auteur décrit deux localités, situées respectivement en Belgique et aux Pays-Bas, où Hydraena bohemica Hrbáček est nouvelle pour ces pays. Des notes écologiques sont commentées et une carte de répartition est jointe.
- CUPPEN J.G.M. : Vakgroep Waterzuivering, sectie Hydrobiologie, Landbouwhogeschool Wageningen, De Dreyen 12, 6703 BC Wageningen, Nederland.